

Innihald

- 4 Tveir djúpir havstreymar undan kavi
- 7 Fiskivinnustevnan 2022 savnaði gransking og vinnu
- 8 uDNA-kanningar kunnu vónandi stuðla yvirlitstroling í framtíðini
- 10 Fuglurin rýmir úr Vestmannabjörgunum
- 16 Íslenskt streymboya rak inn í Haraldssund
- 18 Magnus Heinason avmynstraður sum rannsóknarskip og seldur av landinum
- 19 Ph.D.-verja um djóraæti og norðhavssild
- 20 Samband ímillum reyðæti, havstreymar og norðhavssild
- 22 Við til at friða týdningarmikið øki í altjóða sjógvi
- 24 Føðin avger yvirlivilsi hjá toskalarvum
- 28 Vísindavøka
- 30 Tíðarseriur
- 32 Umsitingarætlan fyri botnfisk undir Føroyum
- 34 Fiskidagatalið fyri 2022 ásett eftir umsitingarætlanini
- 35 Tilmæli um fiskiskap eftir toski, hýsu og upsa í 2022
- 48 Vinnarar av lutakasti
- 50 Verkætlanir á Havstovuni í 2022
- 58 Rakstur 2020 og 2021
- 60 Ritgerðir 2020
- 62 Ritgerðir 2021
- 65 Fyrilestrar 2020 og 2021
- 66 Postarar 2020 og 2021

Sjóvarmál 2022

Lagt til rættis: Havstovan | Ritstjórn: Dagunn H. Jógvansdóttir Clementsen, Lise Helen Ofstad og Hanna Elína Djurhuus | Satsur og uppseting: Havstovan | Prent: Tonito | Útgáva: Havstovan 2022 | Tað er gaman í at nýta tilfar úr ritinum, um bert keldan verður upplýst | ISBN 978-99918-890-1-6

Tillaging til nýggjar tíðir

Tíðir broytast og klókast er, at vit flyta okkum við tíðini. Eitt nú er burðardygd ovarlaga á breddanum. Keyparar úti í heimi biðja í størri og størri mun um skjalprógv fyri burðardygd, tá teir keypa sínar vørur. Henda gongdin umfatar ikki einans fiskiskap, men sæst eisini í øðrum liðum. Viðvíkjandi veiddum fiskavörum, so verður í alt størri mun biðið um skjalprógv fyri, at fiskurin er veiddur undir skipaðum umstøðum, at veiðan er lívfrøðiliga burðardygg og at hon fer væl við umhvørvinum.

Føroyska fiskivinnan lagar seg til hesi krøv og hevur sett sær fyri at fáa fiskiskapin eftir flestu fiskasløgum góðkendan sum burðardyggan. Í tí sambandi hevur hon stovnað felagsskapin FISF (Faroe Islands Sustainable Fisheries), sum arbeiðir fyri at fáa fiskiskapin góðkendan sum burðardyggan. Fiskiskapurin eftir fleiri av okkara fiskasløgum hevur fingið góðkenning av Marine Stewardship Council (MSC) og ætlanir eru um at fáa enn fleiri fiskiskapir góðkendar. Í dag hevur vinnan góðkendan fiskiskap eftir toski, hýsu, upsa, longu, brosmu og gulllaksi, men hinvegin, so eru góðkenningarnar av fiskiskapinum eftir makreli, svartkjafti og sild tiknar aftur fyribils, til semja aftur er fingin millum strandalondini um sínámillum býti.

Málið hjá vinnuni at fáa fiskiskapin eftir enn fleiri fiskasløgum MSC-góðkendan, setir nýggj krøv til Havstovuna, tí fiskasløg, sum Havstovan higartil ikki hevur fingist stórvegis við, mugu stovnsmetast ella á annan hátt kannast nærri. Havstovan er til fyri at veita upplýsingar og ráðgeving til vinnu og myndugleikar og sjálvandi taka vit fegin tað arbeiðið á okkum, í tann mun arbeiðsorka er.

Eitt av krøvunum hjá MSC er, at ein ætlan er um, hvussu fiskiskapurin eftir hvørjum einstøkum fiskaslagi ella stovni verður umsitin. Í tí sambandi hava myndugleikarnir sett í gildi eina umsitingarætlan fyri tosk, hýsu og upsa á Landgrunninum. Í hesum riti er greitt frá, hvussu hon virkar, og eisini er greitt frá tilmælinum til landsstýrismannin fyri fiskiskapin í 2022, sum byggir á nevndu umsitingarætlan.

Í framtíðini verður neyðugt eisini at gera umsitingarætlanir fyri annan fiskiskap. Í summum førum hevur Havstovan tað lívfrøðiliga grundarlagið, sum skal til, men í øðrum førum mugu nýggjar kanningar gerast.

Arbeiðsokið hjá Havstovuni fevnir breitt og umfatar allar tættir í havsins vístskipanum, heilt frá havfrøði og æti til fisk, sjófugl og havsúgdjór. Eisini skal Havstovan kunna og ráðgeva við støði í ítøkiligum vitanini, sum er fingin til vega, og hetta ritið er partur av hesi kunning.

Úr innhaldinum kann nevast ein søga um nýggjar avdúkingar av tveimum streymum nærhendis Føroyum. Hóast teir eru djúpir, so hava teir, eins og allir aðrir streymar, týdning í heildini, bæði fyri okkum og á øðrum havleiðum.

Umhvørvis-DNA er ein nýggjur háttur at kanna og fáa vitan um lívið í sjónum. Hetta er spennandi, tí tað kann geva upplýsingar um alt livandi, sum er nærhendis og ikki einans tað, sum kemur í trol ella annan reiðskap. Føroyar eru frammarlaga í hesi granskingini og í hesum riti verður greitt frá hesum kanningarháttinum.

Føðiviðurskiptini, sum ávirka yvirlivsi og vøkstur hjá fiskalarkum, eru avgerandi fyri tilgongd av nýggjum árgangum til fiskastovnarnar. Ein grein er um,

hvønn týdning ymisk sløg av æti hava fyri toskalarkum, frá tí tær byrja at eta um várið og til yngulin tekur botn út á summarið.

Ein onnur grein er um sambandið millum skiftandi styrkir av havstreymum, reyðæti og norðhavssild í havøkinum norðan fyri Føroyar, har sildin tekur sær føði um summarið.

Eitt afturvendandi evni í „Sjóvarmál“ er tíðarseriur av havsins tilfeingi og umhvørvi. Hetta eru týdningarmiklar upplýsingar, sum hava stóran almennan áhuga.

Sjófuglur er partur av havsins vístskipanum og Havstovan hevur í mong ár fylgt við og savnað inn vitan um okkara sjófuglar. Tvær greinir eru um hetta evnið.

Havstovan leggur stóran dent á at útbúgva nýggjar granskarar og nógv eru tey, sum hava fingið sína granskaraútbúgving á Havstovuni. Í 2021 vardi Inga Kristiansen sína Ph.D.-ritgerð um djóraæti og norðhavssild á Fróðskaparsetri Føroya.

Gransking snýr seg í stóran mun um samstarv og Havstovan leggur stóran dent á at samstarva, bæði við aðrar granskarar og við vinnuna. Eitt yvirlit er yvir, hvørjum granskingarverkætlanum Havstovan tekur lut í. Eisini er eitt yvirlit yvir greinir og ritgerðir, sum eru givnar út í 2020 og 2021.

Eftir 12 ár í starvinum sum stjóri á Havstovuni, havi eg gjørt av at gevast. Eg vil takka starvsfeløgum, vinnuni og myndugleikunum fyri gott samstarv í míni stjóratið og ynski Maritu Rasmussen bestu eydnu.

Eilif Gaard, stjóri